

Fakulta restaurování spolupracuje při restaurování náhrobku Arnošta z Pardubic v Kłodzku

Jakub Ďoubal | Karol Bayer, Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování, Litomyšl

Náhrobek Arnošta z Pardubic (†1364), prvního pražského arcibiskupa, předního rádce a diplomata Karla IV., se nachází ve farním kostele Panny Marie v Kłodzku. Arnošt z Pardubic prožil v tomto městě dětství a měl k němu po celý život vřelý vztah. Dávno před svou smrtí (patrně 1352) si také toto město a kostel zvolil za místo posledního odpočinku.

Náhrobek zhotovený z opuky osazený na mramorové tumbě představuje mimořádný doklad gotického sochařského umění 14. století. Většina autorů dílo spojuje s pražskou parléřovskou hutí, někteří autoři dokonce s raným mistrovským dílem samotného Petra Parléře a datují jej ještě před vytvořením náhrobků panovníků v pražské katedrále sv. Víta. Naproti tomu jiní autoři se domnívají, že dílo vzniklo dokonce až desetiletí po Arnoštově smrti. Všichni odborníci se nicméně shodují v hodnocení mimořádné kvality provedení skulptury.

Obr. 1 Náhrobek Arnošta z Pardubic na začátku roku 2016.
Foto: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování.

Obr. 2 Restaurátorský průzkum – měření ultrazvukové transmise.
Foto: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování.

V roce 2015 byla Fakulta restaurování Univerzity Pardubice přizvána ke spolupráci na přípravě a realizaci restaurování této mimořádně významné památky. Stav náhrobku a tumby v době započetí projektu byl značně neuspokojivý. Poškození a neodborné opravy jednak narušovaly vizuální vnímání této památky, jednak hrozilo další poškození a ztráty. V minulosti došlo k rozebrání a znovusestavení náhrobku a tumby, přičemž při novém sestavení došlo k určitým posunům, a současný stav i uložení náhrobku tak neodpovídají původnímu řešení. Figura byla posunutá, tumba zkrácená a mnoho částí modelace bylo ztraceno.

Náhrobek zhotovený z opuky byl na několika místech rozlomen a kromě velkých prasklin procházejících celým blokem bylo odděleno i množství menších částí, u kterých hrozila ztráta. V minulosti byly již některé fragmenty sejmuty a deponovány v prostorách kostela. Na náhrobku bylo patrně několik neodborných oprav, kdy byly v minulosti tvrdou cementovou maltou vyplněny některé praskliny, případně přilepeny oddělené kusy. Většina částí nebyla přilepena na původní místo, nebo došlo k jejich posunu, čímž docházelo ke značné tvarové deformaci. Na povrchu opuky se nalézala načervenalá místa, jež však nejsou pozůstatky povrchových úprav, ale pravděpodobně změny v hornině vyvolané vysokými teplotami (možná při požáru kostela). Celý povrch byl značně znečištěn prachovými depozity.

Tumba zhotovená z červeného mramoru výrazné kresby byla v minulosti také poškozena a jednotlivé části nepřesně sestaveny. Krycí deska je o něco kratší a přilepené fragmenty jsou dislokované a nenavazují na sebe. Nejvíce rušivě působí vyspráva na přední straně, kdy je chybějící místo doplněno maltou a cihlami, které prosvítají. Na povrchu mramoru jsou oděrky a celá boční strana je výrazně povrchově narušena, pravděpodobně v souvislosti s pohybem návštěvníků.

Zaměstnanci Fakulty restaurování Ing. Karol Bayer a Mgr. art. Jakub Ďoubal, Ph.D. realizovali v létě 2016 komplexní restaurátorský průzkum zaměřený na zhodnocení stavu náhrobku a možnosti jeho restaurování. Průzkum zahrnoval vizuální posouzení, fotografickou a grafickou dokumentaci, měření ultrazvukové transmise, monitoring prostředí, analýzu povrchových úprav a sekundárních vysprávek. Ve spolupráci s Prof. Richardem Příkrylem probíhá petrologická srovnávací analýza horniny, která by mohla napomoci při identifikaci provenience náhrobku. Na základě tohoto průzkumu byl předložen variantní záměr na restaurování.

Kromě komplexního restaurátorského průzkumu bylo v roce 2016 provedeno rozebrání náhrobku a jeho transport do prostor fary, kde bylo provedeno základní očištění od prachových depositů. Dále byly odstraněny nevhodné cementové vysprávky, očištěny lomové plochy a jednotlivé části byly slepeny. V dalších měsících bude provedeno citlivé dočištění povrchu. Cílem čištění bude maximálně respektovat patinu stáří a pouze redukovat nejvýraznější nečistoty. Míra tmelení bude minimální a omezí se na zaplnění prasklin. Na základě konzultace s příslušnými odbornými orgány je třeba konkretizovat přesnou podobu těchto tmelů a to, nakolik budou praskliny příznány. V průběhu prací bude nutné řešit otázku, co s mramorovou tumbou. Zda respektovat neodborné opravy, které vedly k dislokaci fragmentů a změnám její velikosti, či přistoupit k rozebrání, výměně, respektive doplnění některých částí jejímu přesunu.

Partnery projektu jsou Univerzita Wrocław, římskokatolická farnost Klodzko a Klodzky maršálovský úřad. Nad celou akcí převzal čestnou záštitu PhDr. Jakub Karfík, velvyslanec České republiky v Polsku.

Obr. 4 Zkouška čištění laserem na lomových plochách. Foto: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování.

Obr. 3 Demontáž náhrobku. Foto: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování.

Obr. 5 Lepení jednotlivých fragmentů. Foto: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování.

Obr. 6 Průběh lepení oddělených částí. Foto: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování.